

การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
THE DEVELOPMENT OF EFFICIENCY ACADEMIC
INDICATORS ADMINISTRATION IN SCHOOL UNDER
THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA IN THE OFFICE OF BASIC
EDUCATION MINISTRY OF EDUCATION

วาทัญญู ภูษาดา*
ดร.ภิญโญ มนุษย์ศิลป์**
ดร.ยุพพร ริมชลการ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มี และ 2) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการจัดทำตัวบ่งชี้เชิงทฤษฎีโดยการวิเคราะห์เอกสาร และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 16 คน แล้วรวบรวมสังเคราะห์เป็นตัวบ่งชี้องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และขั้นตอนการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเหล่านั้น กับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นผู้บริหารและครูของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 1200 คน จาก 400 โรงเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลที่จะมาวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ ค่า Bartlett test of Sphericity และค่า Measure of Sampling Adequacy (MSA) และใช้โปรแกรม LISREL 8.52 วิเคราะห์องค์ประกอบและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่พัฒนากับข้อมูลเชิงประจักษ์

* ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

*** รองศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยสงขลานครินทร์

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ได้ตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียน จำแนกได้เป็น 5 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย 93 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีจำนวน 5 องค์ประกอบย่อย 23 ตัวบ่งชี้ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีจำนวน 5 องค์ประกอบย่อย 23 ตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการนิเทศภายใน มีจำนวน 4 องค์ประกอบย่อย 20 ตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายใน มีจำนวน 4 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ มีจำนวน 3 องค์ประกอบย่อย 12 ตัวบ่งชี้
- 2) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้พิจารณาจากค่าสถิติดังนี้ คือ $\chi^2 = 14.22$ df =69 p-value = 1.00 $\chi^2 / df = 0.02608$ GFI=1.00 AGFI= 1.00 CFI= 1.00 Standardized RMR= 0.018 RMSEA= 0.00 และ Critical N =2793.35 ค่า Largest Standardized Residual = 1.67 โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามสมมติฐาน

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้, การบริหารงานวิชาการ, ประสิทธิภาพ

ABSTRACT

This study was designed to study the indicators of the efficient academic administration in schools under the Secondary Educational Service Area Offices, the Office of the Basic Education Commission, ministry of Education which the research purposes were : 1) to develop the indicators of the efficient academic administration in the schools, and 2) to examine the goodness of fit for the structural model indicators with the empirical data.

The research methodology was divided into two phases. The first phases was documentary analysis and interviewed with 16 experts then collected the data and synthesized them for the indicators of the efficient academic affair administration . The second phase was the examining the structural model's goodness of fit with the empirical data.

The multi-stage random sampling was applied for 1,200 principals and teachers drawn from 400 schools. The research instruments for data collection consisted of an interview and a 5-point rating scale questionnaire. The quantitative data were analyzed to obtain mean, standard deviation then Bartlett test of Sphericity and measure of sampling adequacy (MSA) were used for the appropriateness of the data for the factor analysis. LISREL was also used for the factor analysis and checking the consistency of developed model with the empirical data.

The findings of this study were summarized as follows :

- 1) The indicators of the efficient academic affair administration were evidently classified into 5 core factors, 21 sub factors and 93 indicators. They are the school curriculum management with 5 sub factors and 23 indicators ; the learning process development with 5 sub factors and 23 indicators ; the personalized supervision with 4 sub factors and 20 indicators ; the quality assurance with 4 sub factors and 15 indicators and the last one is the learning evaluation with 3 sub factors and 12 indicators.

2) The goodness of fit test of the indicators' confirmatory factor analysis model found the developed models were fit to the empirical data following the hypotheses and based on the statistics as follows : $\chi^2 = 14.22$, $df = 69$, $p\text{-value} = 1.00$, $\chi^2/df = 0.20608$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 1.00$, $CFI = 1.00$, $Standardized\ RMR = 0.018$, $RMSEA = 0.00$ $Critical\ N = 2793.35$ and $Largest\ Standardized\ Residual = 1.67$.

Keywords : Indicator, Efficiency, Academic Affair Administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนของสังคมโลกปัจจุบัน ส่งผลให้การศึกษาจะต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถใช้อยู่ในโลกข่าวสารเป็น เพื่อรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว แต่ปัจจุบันพบว่าภาพสะท้อนจากผลผลิตทางการศึกษา ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพของไทยโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาในระดับพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชาติมากกว่าระดับอื่นยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการศึกษาไทย เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ๆ พบว่า ยังด้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ไม่ว่าจะทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและแรงงานส่วนใหญ่ การศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น ซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ตลอดจนความสามารถของประเทศไทยในการแข่งขันในสังคมโลก (รุ่ง แก้วแดง, 2544) ปัญหาดังกล่าวยังเป็นปัญหาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้จากการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย พบว่าในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุมวัยเรียนถึง 12 ปี เป็นระดับที่มีปัญหามากที่สุด

จากการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง (พ.ศ.2549-2553) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549-2553 จำนวนทั้งสิ้น 15,601 แห่ง จำแนกเป็นการประเมินสถานศึกษาในปี งบประมาณ

พ.ศ.2549 จำนวน 7,853 แห่ง และการประเมินสถานศึกษาในปีงบประมาณ พ.ศ.2550 จำนวน 7,748 แห่ง ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยผลการประเมิน 14 มาตรฐาน ได้ระดับดี (มากกว่าหรือเท่ากับ 2.75) ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ผลการประเมินได้ระดับดี 11 ใน 14 มาตรฐานไม่มีมาตรฐานโดยอยู่ในระดับปรับปรุง แล้วได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการประเมินคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษาคือ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพภายในและยังไม่ได้บูรณาการเรื่องการประกันคุณภาพภายในเข้ามาในการปฏิบัติงานปกติและจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกในด้านผู้เรียน ส่วนใหญ่จะไม่ได้มาตรฐานในมาตรฐานที่ 4 เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มาตรฐานที่ 5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมาตรฐานที่ 6 ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ในด้านครู ส่วนใหญ่จะไม่ได้มาตรฐานในมาตรฐานที่ 9 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในส่วนของมาตรฐานด้านผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่จะต้องพัฒนาในเรื่องงานวิชาการให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการประเมิน จะสะท้อนได้ในมาตรฐานที่ 12 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อสังเกตและได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวคือ ต้นสังกัดควรให้ความสนใจและเอาใจใส่ในการส่งเสริมสถานศึกษาให้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีการปฏิบัติงาน อย่างประกันคุณภาพและผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสนใจในการบริหารด้านวิชาการ เป็นลำดับแรก การทำงานร่วมกับครู ให้

ความรู้แก่นักเรียนด้านวิชาการ กระตุ้นเตือนครู ให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะสะท้อนไปยังคุณภาพของผู้เรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน ทั้งนี้ต้นสังกัดต้องจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ เอาใจใส่ กำกับติดตาม และให้การสนับสนุนสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ จากผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า งานวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องจัดการให้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นสถานศึกษาประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานทางวิชาการ ซึ่งตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการก็เป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการที่สถานศึกษาจะนำไปสู่การปฏิบัติให้งานวิชาการมีคุณภาพนั่นเอง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพหลายมิติทั้งทางด้านทรัพยากรและระบบการบริหารจัดการซึ่งต้องยกระดับพร้อมกันอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการดำเนินงานบางประการยังไม่มีความชัดเจนเพียงพออาจทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้ปฏิบัติ เช่น การกระจายอำนาจการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และในขณะเดียวกันหน่วยงานต้นสังกัดยังมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติให้แก่โรงเรียนอยู่หลายประการหรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารในระดับพื้นที่ทำให้บุคลากรจำนวนไม่น้อยไม่ทำงานตามความสามารถที่พึงกระทำกล่าวโดยภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทยที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นจากสิ่งต่อไปนี้คือ 1) คน ได้แก่ ครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง บุคลากรฝ่ายสนับสนุนซึ่งรวมไปถึงบุคลากรในหน่วยงานต้นสังกัด เช่น ศึกษานิเทศก์และผู้เรียน 2) ระบบ ได้แก่ ระบบการเรียนการสอน การบริหารจัดการและระบบความคิดความเข้าใจ 3) ทรัพยากรสนับสนุนได้แก่งบประมาณ การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของ

สถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร

การบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นหัวใจของโรงเรียน ส่วนงานด้านอื่นๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สถาบันดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น ผู้บริหารทุกคนควรจะได้รับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครู ให้คำแนะนำครู และประสานให้ครูร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการนั้นครอบคลุมเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการ ตลอดจนการวัดและประเมินผล รวมทั้งติดตามผลและสื่อการสอนรวมไปถึงการพัฒนาผู้สอน ตลอดจนการดำเนินกิจการของโรงเรียนจะต้องเป็นไปตามหลักสูตร และระเบียบวิธีการเรียนการสอน จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมทุกระดับด้วยการจัดเนื้อหาที่ทันสมัย

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลที่สร้าง และพัฒนาขึ้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งผ่านการพัฒนาอย่างถูกต้องตามหลักวิชา และได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา ทั้งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือผู้บริหารสถานศึกษามีความเที่ยงตรง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในกระบวนการตรวจวัดและประเมินตัวบ่งชี้ดังกล่าว อันจะเป็นแนวทางสำหรับนักการศึกษาผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ต้องการตรวจสอบตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่สอดคล้อง
กับปัจจุบันได้ใช้เป็นแนวทางในการประเมินการบริ
หารงานวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ การบริหารงานวิชาการที่
มีประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย
(Descriptive Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนา
ตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของ
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามั
ธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการโดยมีขั้นตอนในการ
ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การจัดทำตัวบ่งชี้เชิงทฤษฎีของการ
บริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการโดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับ
หลักการและองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ
ที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จาก
เอกสาร หลักฐาน หนังสือ บทความ และงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary
Analysis) รวบรวมเป็นร่างตัวบ่งชี้องค์ประกอบของ
การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ และยืนยันด้วย
การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 16 คน สรุปเป็น
กรอบแนวคิดใหม่ สร้างโมเดลเชิงทฤษฎี (Theoretical
Model) แล้วนำไปสร้างแบบสอบถาม

2. การทดสอบความสอดคล้องของโมเดล
โครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามั
ธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีการ
ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างาน
วิชาการและครูจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยม จำนวน 42 เขต 2,362 โรงเรียน
กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน
(Multi - Stage Sampling) ได้จำนวน 400 โรงเรียน 1200
คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ
แบบสอบถามความเหมาะสมของตัวบ่งชี้การบริหาร
งานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง
ศึกษาธิการ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ความเหมาะสมของ
ตัวบ่งชี้ด้านการการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
จำนวน 23 ข้อ ด้าน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
จำนวน 23 ข้อ ด้าน กระบวนการนิเทศภายใน จำนวน
20 ข้อ ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายใน
จำนวน 15 ข้อและด้านการประเมินผลการเรียนรู้
จำนวน 12 ข้อ รวมทั้งสิ้น 93 ข้อ เป็นแบบประเมิน
เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดย
การวิเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนวิเคราะห์
ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็น (Index of
Item - Objective Congruence : IOC) พบว่าเครื่อง
มือแต่ละข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ .80-1.00 วิเคราะห์
หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการวัดความ
สอดคล้องภายในด้วยการใช้ทดสอบกับกลุ่มประชากร
ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างพบว่ามีความเชื่อมั่น .9926 และ
หาค่าอำนาจจำแนกโดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทุกข้อหรือตัวบ่ง
ชี้พบว่าเครื่องมือมีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อตั้งแต่
.507-.843 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดง

ว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นและมีค่าอำนาจจำแนกที่ใช้ได้

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปให้สถานศึกษากลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาละ 2 ชุดผู้ตอบแบบประเมินเป็นผู้บริหารและครูและรอให้สถานศึกษากลุ่มตัวอย่างส่งกลับทางไปรษณีย์ภายใน 1 เดือน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในรูปค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบโดยมีเกณฑ์การแปลผลความเหมาะสมแบบให้แต่ละช่วงเท่ากันระดับน้อยที่สุดถึงมากที่สุด 5 ระดับ (พิสนุ พองศรี, 2550)

2) การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลของตัวแปรด้วยการทดสอบหาค่าสถิติเพื่อ

พิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลที่จะมาวิเคราะห์องค์ประกอบคือค่า Bartlett test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติและค่า Measure of Sampling Adequacy (MSA) ควรมีค่ามากกว่า .60 (Hair, et al.,2010)

3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ต้องมากกว่า .50 (Hair, et al., 2010)

4) การทดสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าสถิติที่สำคัญที่ใช้พิจารณาหรือตัดสินใจในการวิเคราะห์องค์ประกอบที่แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (เสรี ชัดแจ้ง, 2547; สุภมาส อังคุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญ ภาณุวัฒน์, 2551) มีเกณฑ์การพิจารณาตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์ตรวจสอบความสอดคล้อง

ค่าสถิติ	ระดับการยอมรับ
χ^2	$p \geq .05$
χ^2 / df	ไม่ควรเกิน 2
GFI	มากกว่า 0.90
AGFI	มากกว่า 0.90
CFI	มากกว่า 0.95
Standardzed RMR	ต่ำกว่า 0.05
RMSEA	ต่ำกว่า 0.06
Critical N	มากกว่า 200
Largest Standardized Residual	ไม่ควรเกิน 2

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการร่างและพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน รวมทั้งการวิเคราะห์สังเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยืนยันร่างตัวบ่งชี้ สามารถกำหนดตัว

บ่งชี้ จำนวน 93 ตัวบ่งชี้ ภายใต้กรอบองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล 5 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามี 5 องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้รวม 23 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์/จุดหมายของหลักสูตรมี 5 ตัวบ่งชี้ 2) การกำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระของหลักสูตรมี 3 ตัวบ่งชี้ 3) การออกแบบการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้มี 5 ตัวบ่งชี้ 4) การกำหนด
แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มี 5 ตัวบ่งชี้
5) การนำหลักสูตรไปใช้ มี 5 ตัวบ่งชี้

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
มี 5 องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้รวม 20 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

- 1) การจัดกิจกรรมที่หลากหลายมี 5 ตัวบ่งชี้ 2) การใช้
วิธีการสอนที่หลากหลายของครู มี 4 ตัวบ่งชี้
- 3) การจัดบรรยากาศและจัดแหล่งเรียนรู้มี 4 ตัวบ่งชี้
- 4) การใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้มี 3 ตัวบ่งชี้
- 5) การพัฒนาครูเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้

1.3 ด้านกระบวนการนิเทศภายใน มี 4
องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้รวม 23 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

- 1) การวางแผนการนิเทศมี 5 ตัวบ่งชี้ 2) การสร้าง
สื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศมี 5 ตัวบ่งชี้

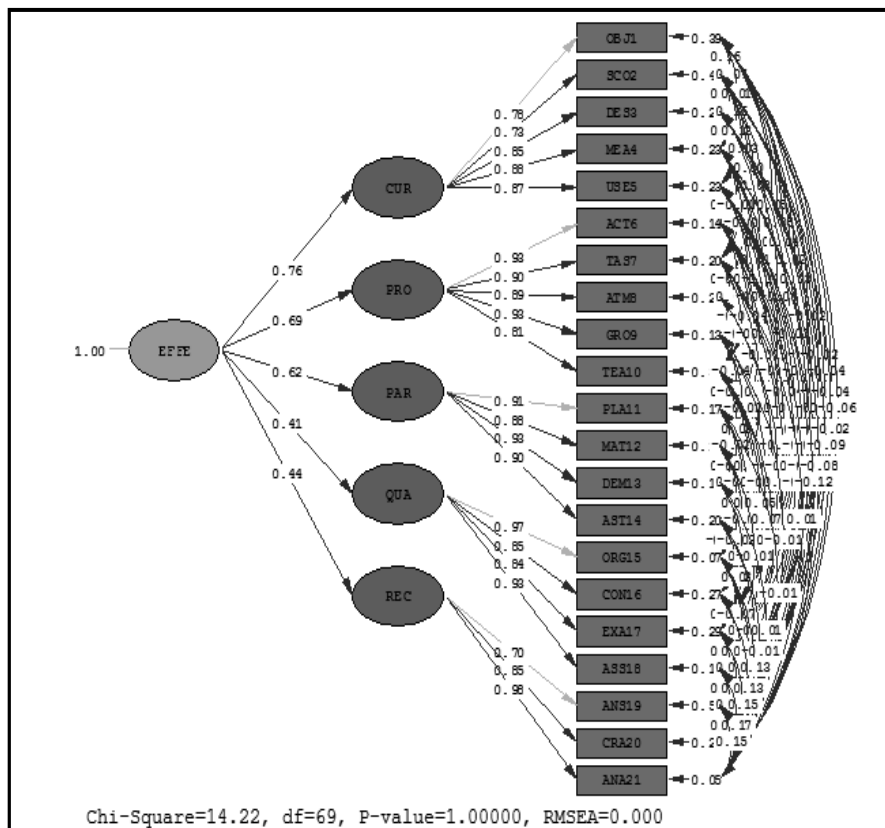
3) การดำเนินการนิเทศมี 6 ตัวบ่งชี้ 4) การประเมินผล
การนิเทศมี 4 ตัวบ่งชี้

1.4 ด้านกระบวนการประกันคุณภาพ
ภายในมี 4 องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้รวม 15 ตัวบ่งชี้
ได้แก่ ทั้งหมด 21 องค์ประกอบ

1.5 ด้านการประเมินผลการเรียนรู้มี
3 องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้รวม 12 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

- 1) กระบวนการแสวงหาคำตอบมี 3 ตัวบ่งชี้
- 2) มีเครื่องมือในการวัดที่แม่นยำและเชื่อถือได้มี
3 ตัวบ่งชี้ 3) มีการวิเคราะห์ข้อมูล มี 4 ตัวบ่งชี้

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของ
โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์
ได้โมเดลตัวบ่งชี้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรลพบว่าโมเดลโครงสร้างขององค์ประกอบหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความกลมกลืนประกอบกันหลายค่าเพื่อความเชื่อมั่น ดังนี้ คือ $\chi^2 = 14.22$ ไม่มีนัยสำคัญ $df = 69$ $p\text{-value} = 1.00$ $\chi^2/df = 0.02608$ $GFI = 1.00$ $AGFI = 1.00$ $CFI = 1.00$ $Standardized\ RMR = 0.018$ $RMSEA = 0.00$ $Critical\ N = 2793.35$ และ $Largest\ Standardized\ Residual = 1.67$ แสดงว่าโมเดลโครงสร้างขององค์ประกอบหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อย พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 21 องค์ประกอบมีค่าอยู่ระหว่าง 0.70 - 0.98 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบย่อย หรือค่าสัมประสิทธิ์การอยู่ระหว่าง 49 % ถึง 95 %

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบมีค่าเป็นบวกและมากกว่า .30 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.41 - 0.76 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกค่าซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลัก ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบหลักที่ 1 ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขององค์ประกอบหลักที่ 2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ขององค์ประกอบหลักที่ 3 ด้านกระบวนการนิเทศภายใน องค์ประกอบหลักที่ 4 ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในและองค์ประกอบหลักที่ 5 ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล โดยองค์ประกอบหลักดังกล่าวมีค่าสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบย่อยหรือค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ประมาณ 49 % ถึง 95 % จากการวิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ สามารถจัดลำดับองค์ประกอบหลักที่มีความเหมาะสมในการเป็นองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการ

ที่มีประสิทธิผล เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านกระบวนการนิเทศภายในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ และด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลโดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สามารถกำหนดร่างตัวบ่งชี้และกำหนดองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลได้ จำนวน 5 ด้าน คือ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้กระบวนการนิเทศภายในกระบวนการประกันคุณภาพภายใน และการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยรวมทั้งหมด 21 องค์ประกอบ การวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับกรอบความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 และมาตรา 39 นอกจากนี้ยังมี ความสอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) กล่าวสรุปเกี่ยวกับการบริหารวิชาการว่ามีขอบข่ายและภารกิจที่ครอบคลุมทั้ง 5 องค์ประกอบหลัก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวถึงกิจกรรมหลักของการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา และมีกิจกรรมที่สำคัญใน 5 องค์ประกอบหลักเช่นกัน

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรลพบว่าโมเดลโครงสร้างขององค์ประกอบหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสุดท้าย (Final Model) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อย ทั้ง 21 องค์ประกอบมีค่าเป็นบวก และมากกว่า .30 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบย่อยทั้ง 21 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบหลัก โดยองค์ประกอบย่อยมีค่าสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบย่อยหรือค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ประมาณ 49 % ถึง 95 % เมื่อพิจารณา ระดับความสำคัญจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่าการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.76 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้อ่านค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.69 กระบวนการนิเทศภายใน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.62 การประเมินผลการเรียนรู้ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.44 และกระบวนการประกันคุณภาพภายในค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.41 ตามลำดับ ซึ่งองค์ประกอบหลักทั้งห้าอันเป็นผลจากการวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับหลักการและแนวปฏิบัติของนักวิชาการเช่นกัน คือ สุเทพ บุญเติม (2545) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการกำกับติดตามสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้สังเคราะห์ภาระงานด้านการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สุวิมลโพธิ์กลิ่น (2549) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก กาญจนาภาสุรพันธ์ (2545) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ความพร้อมของสถานศึกษาต่อนโยบายการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา องค์ประกอบด้านการบริหารวิชาการ วิไลพร อภิบาลศรี (2551) ได้วิจัยเรื่องความสามารถบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2 พบว่าภาระงานวิชาการที่ผู้บริหารปฏิบัติมีองค์ประกอบเช่นเดียวกัน และเพชรินสงศ์ประเสริฐ (2550) วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการบริหารงานวิชาการมีขอบข่ายที่เป็นองค์ประกอบเหมือนกัน และพัทธ์ธีรา รัตนชัย (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ช่วงชั้นที่ 3-4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 1 พบว่าขอบข่ายงานวิชาการมีขอบข่ายครอบคลุมทั้ง 5 องค์ประกอบหลัก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาตัวบ่งชี้

การพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องใดๆสามารถใช้กระบวนการเช่นเดียวกับกับงานวิจัยนี้สร้างกรอบแนวคิดร่างตัวบ่งชี้พัฒนาตัวบ่งชี้และใช้วิธีการทดสอบเพื่อยืนยันทางสถิติจะทำให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพไปใช้ในการกำหนดนโยบายการกำกับติดตามเป็นแนวปฏิบัติและใช้เป็นแบบประเมินการปฏิบัติงานได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำตัวบ่งชี้ที่ผ่านการพัฒนามีคุณภาพยืนยันได้ด้วยข้อมูลทางสถิตินี้ไปใช้ในประเมินการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำตัวบ่งชี้ที่ผ่านการพัฒนามีคุณภาพยืนยันได้ด้วยข้อมูลทางสถิตินี้ให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการการเรียนรู้อ่านของโรงเรียนและยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนอาจดำเนินการในโรงเรียนจำนวนหนึ่งก่อนแล้วสรุปผลเพื่อนำไปใช้ในโรงเรียนอื่นๆต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายขอบเขตความรู้เกี่ยวกับตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล โดยการขยายขอบเขตเชิงเนื้อให้กว้างขวางยิ่งขึ้นโดยการแสวงหาองค์ประกอบหลักหรือองค์ประกอบรองใหม่มองทางวิชาการด้านอื่น ๆ ให้หลากหลายและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทยิ่งขึ้น

3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลอันเป็นการแสดงถึงการวิจัยเชิงประยุกต์

ซึ่งเชื่อมโยงความรู้ในเชิงทฤษฎีไปสู่การพัฒนา ศักยภาพของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ภาสุรพันธ์.(2545). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ความพร้อมของสถานศึกษา** ต่อนโยบายการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.กรมวิชาการ. (2542). **แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการพื้นฐานการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประชาชน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พิชญ์พงษ์ศรี. (2550). **เทคนิควิธีประเมินโครงการ**.พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : พรอพเพอร์ตี้พริ้น.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ กศม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ภรณ์ กীরติบุตร. (2529). **การประเมินประสิทธิผลขององค์การ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ภูริต วาจาบัณฑิตย์. (2549). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การเสริมสร้างพลังอำนาจผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประเมินผลทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลินี จุฑะรพ. (2539). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : อักษรวิพัฒน์.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2542). **แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินในยุคที่สี่**.วารสารการวัดผลการศึกษา, 21(62), 1-18.
- เสรี ชัดรัมย์. (2547). **การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน**. วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา, 2(1), 15-42.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2543). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**.กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- Hair, Joseph F. and others.(2010). **Multivariate data analysis** : 7th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall